

QUAN ĐIỂM HỒ CHÍ MINH VỀ VAI TRÒ CỦA PHỤ NỮ TRONG CÁCH MẠNG VIỆT NAM

Nguyễn Thị Thu Hòa*
Trường Đại học Cảnh sát nhân dân

TÓM TẮT

Vượt qua những hạn chế của tư tưởng truyền thống lạc hậu, Chủ tịch Hồ Chí Minh đã nhìn thấy vai trò quan trọng của người phụ nữ trong cách mạng Việt Nam, từ cách mạng dân tộc dân chủ nhân dân đến cách mạng xã hội chủ nghĩa. Phụ nữ Việt Nam đóng vai trò là lực lượng quan trọng trong cách mạng Việt Nam; có những ưu điểm và khả năng bình đẳng với nam giới của phụ nữ trong các công việc xã hội; phụ nữ tham gia công cuộc giải phóng đất nước, xây dựng đất nước cũng là hướng tới giải phóng bản thân người phụ nữ. Những quan điểm đúng đắn của Người cho đến ngày nay vẫn còn giá trị hết sức to lớn trong việc thực hiện bình đẳng nam nữ, phát huy tiềm năng to lớn của người phụ nữ và đấu tranh giải phóng phụ nữ.

Từ khóa: *Bình đẳng, cách mạng Việt Nam, giải phóng phụ nữ, Hồ Chí Minh, vai trò.*

Ngày nhận bài: 07/01/2019; Ngày hoàn thiện: 26/3/2019; Ngày duyệt đăng: 29/3/2019

THE VIEWPOINTS OF HO CHI MINH ABOUT WOMEN'S ROLE IN VIETNAM'S REVOLUTION

Nguyen Thi Thu Hoa*
The People's University of Police

ABSTRACT

Overcoming the limits of backward traditional thinking, Ho Chi Minh has awared the important role of women in Vietnam's revolution from the people's national democratic revolution to the socialist revolution. Vietnamese women play a very important role in Vietnam's Revolution. They have some advantages and are on equal terms with men in exercising social work. By taking part in liberating and constructing their nation, they liberate themselves. Today, his proper viewpoints still have great values in implementing gender equality, promoting the enormous potential of women and fighting for women's liberation.

Key words: *Equality, Vietnam's revolution, women's liberation, Ho Chi Minh, role.*

Received: 07/01/2019; Revised: 26/3/2019; Approved: 29/3/2019

* Corresponding author: Tel: 0978 644440, Email: ntthoaml@gmail.com

ĐẶT VẤN ĐỀ

Từ khi chế độ mẫu quyền bị thay thế bằng chế độ phụ quyền, người đàn ông trở thành người cai quản, có địa vị cao nhất trong xã hội và cả trong gia đình; còn người phụ nữ thì “*bị hạ cấp, bị nô dịch, bị biến thành nô lệ cho sự dâm dăng của đàn ông, thành một công cụ sinh đẻ đơn thuần*” [1; tr.98]. Vị trí của người phụ nữ trong xã hội Việt Nam trong suốt hàng nghìn năm phong kiến, Bắc thuộc cũng tương tự như vậy. Tư tưởng “Trọng nam, khinh nữ” phổ biến trong toàn xã hội. Điều này được hình thành trong suốt quá trình lịch sử lâu dài, in đậm nét trong hệ tư tưởng phong kiến như Hồ Chí Minh đã phân tích: “*Đại Đức Khổng Tử nói: Chồng phải dạy vợ. Đức Mạnh Tử lại lưu ý rằng: Đàn bà và trẻ con khó dạy bảo: nếu cho họ gần thì họ khinh nhờn; nếu bỏ mặc họ thì họ thù oán. [...] Ở An Nam, chúng ta nói: Đàn bà phải quanh quẩn trong bếp. Trong xã hội và trong gia đình, người phụ nữ bị hạ thấp tột bậc và không được hưởng chút quyền gì*” [2; tr.512.]. Đến thời Pháp thuộc, thân phận người phụ nữ đã thấp kém nay lại càng khổ sở hơn nữa: “*Thật là một sự mỉa mai đau đớn khi thấy rằng nền văn minh – dưới nhiều hình thức khác nhau như tự do, công lý, v.v., được tượng trưng bằng hình ảnh dịu hiền của một người phụ nữ và được một hạng người tự cho là phong nhã ra sức điểm tô – lại đối xử một cách hết sức bỉ ổi với người phụ nữ [ở nước thuộc địa]...*” [3; tr.114]. Trước thực tế như vậy, Hồ Chí Minh không chỉ đóng góp to lớn cho sự nghiệp giải phóng người phụ nữ Việt Nam khỏi áp bức, bất công trong cuộc sống mà còn thấy được vai trò to lớn của họ trong cách mạng Việt Nam, từ cách mạng giải phóng dân tộc đến cách mạng xã hội chủ nghĩa.

QUAN ĐIỂM CỦA HỒ CHÍ MINH VỀ VAI TRÒ CỦA PHỤ NỮ TRONG CÁCH MẠNG VIỆT NAM

Cơ sở hình thành quan điểm của Hồ Chí Minh về vai trò của phụ nữ trong cách

mạng Việt Nam

Thứ nhất, kế thừa tinh hoa, truyền thống văn hóa dân tộc

Lịch sử dựng nước và giữ nước hàng nghìn năm đã hình thành nên những giá trị truyền thống quý báu của dân tộc ta. Trong đó nổi bật là chủ nghĩa yêu nước Việt Nam – sợi chỉ đỏ xuyên suốt các thời kỳ lịch sử, kết nối tất cả những người con đất Việt vào khối đoàn kết dân tộc. Mặc dù chịu ảnh hưởng của tư tưởng phong kiến “Trọng nam, khinh nữ”, người phụ nữ có thân phận nhỏ bé trong xã hội. Tuy nhiên, như lịch sử đã ghi nhận khi đất nước đứng trước cảnh lâm than, bị xâm lược, đô hộ, người phụ nữ Việt Nam đã dũng cảm đứng lên đấu tranh giành lấy nền hòa bình, độc lập dân tộc. Điều đó chứng tỏ người phụ nữ có thể trở thành lực lượng quan trọng, đóng góp to lớn cho sự nghiệp cách mạng Việt Nam.

Thứ hai, tiếp thu có phê phán tinh hoa văn hóa nhân loại

Trong quá trình ra đi tìm đường cứu nước, Hồ Chí Minh đã đi nhiều nơi, đã thấy những cảnh tượng áp bức bóc lột nhẵn tâm cả phụ nữ và trẻ em. Chủ nghĩa tư bản đã đem lại cho người phụ nữ “*cơ hội*” được tham gia vào nền sản xuất xã hội nhưng cũng đồng thời khiến cho họ lâm vào cảnh “*một cổ hai tròng*” - bị nô dịch cả trong gia đình và ngoài xã hội. Người đã nhận thấy không chỉ người phụ nữ ở thuộc địa mà cả người phụ nữ ở các nước “*văn minh*” cũng bị áp bức, bóc lột nặng nề. Bằng việc kế thừa có phê phán những tư tưởng văn hóa phương Đông, tư tưởng dân chủ, nhân văn văn hóa Phục Hưng, thế kỷ Ánh sáng, của các cuộc cách mạng dân chủ tư sản phương Tây, của những làn sóng nữ quyền... đã hình thành ở Hồ Chí Minh những quan điểm về giải phóng phụ nữ, khẳng định vai trò người phụ nữ trong cách mạng Việt Nam.

Thứ ba, kế thừa và vận dụng sáng tạo Chủ nghĩa Mác - Lênin vào điều kiện cụ thể cách mạng Việt Nam

Có thể nói, Chủ nghĩa Mác - Lênin chính là nền tảng lý luận quan trọng trong việc hình thành tư tưởng Hồ Chí Minh nói chung, quan điểm về vai trò của người phụ nữ trong cách mạng Việt Nam nói riêng. Hồ Chí Minh đã tiếp thu tư tưởng nhân văn, tiến bộ của C. Mác như: *“Ai đã biết lịch sử thì biết rằng muốn sửa sang xã hội mà không có phụ nữ giúp vào, thì chắc không làm nổi. Xem tư tưởng và việc làm của đàn bà con gái, thì biết xã hội tiến bộ ra thế nào?”* [2; tr.313]; của Lênin: *“Đảng cách mệnh phải làm sao dạy cho đàn bà nấu ăn cũng biết làm việc nước, như thế cách mệnh mới gọi là thành công”* [2; tr.313]. Như vậy, với việc thấm nhuần Chủ nghĩa Mác - Lênin, Hồ Chí Minh đã nhận thức được vai trò quan trọng của người phụ nữ trong cách mạng nói chung, về bình đẳng nam nữ, cách thức giải phóng triệt để người phụ nữ thoát khỏi những áp bức, khổ đau trong đời sống hàng ngày để mưu cầu hạnh phúc của mình.

Thứ tư, phẩm chất và nhân cách Hồ Chí Minh

Bên cạnh những nền tảng tư tưởng, lý luận nói trên phải kể đến một yếu tố quan trọng hình thành nên quan điểm Hồ Chí Minh về vai trò phụ nữ trong cách mạng Việt Nam đó là phẩm chất, nhân cách và khả năng tư duy của Hồ Chí Minh. Với tinh thần yêu nước, thương dân, tư tưởng nhân văn sâu sắc, vượt qua những cái cũ, định kiến truyền thống lạc hậu, Hồ Chí Minh đã tiếp thu những tư tưởng tiến bộ của thời đại, đặc biệt là Chủ nghĩa Mác - Lênin, về vị trí của người phụ nữ trong xã hội, trong cách mạng, tiến tới thúc đẩy giải phóng người phụ nữ Việt Nam và thế giới.

Quan điểm Hồ Chí Minh về vai trò của phụ nữ trong cách mạng Việt Nam

Với những quan điểm đúng đắn, Hồ Chí Minh đã chủ trương thúc đẩy, tạo điều kiện cho người phụ nữ Việt Nam đóng góp cho công cuộc kháng chiến, xây dựng đất nước và thực tế đã khẳng định vai trò to lớn của người phụ nữ trong sự nghiệp vĩ đại ấy. Hồ Chí Minh

nhìn nhận về vai trò của phụ nữ trong cách mạng Việt Nam thể hiện ở những nội dung cơ bản sau:

Thứ nhất, phụ nữ là lực lượng quan trọng trong cách mạng Việt Nam

Thấm nhuần Chủ nghĩa Mác, Hồ Chí Minh đã khẳng định *“An Nam cách mệnh cũng phải có nữ giới tham gia mới thành công”* [2; tr.315]; *“Phụ nữ là 5 phần 10 của loài người. Vai trò phụ nữ rất quan trọng”* [4; tr.131] đối với cách mạng Việt Nam. Trong hai cuộc kháng chiến chống Pháp, Mỹ, Người kêu gọi phụ nữ Việt Nam nối tiếp tinh thần quật cường của Hai Bà Trưng, Bà Triệu,... hòa vào khối đại đoàn kết toàn dân tộc để xóa bỏ ách áp bức dân tộc. Suốt thời kỳ kháng chiến, Người quan tâm sâu sắc đến việc giáo dục, hướng dẫn, thúc đẩy bình đẳng nam nữ, xây dựng các tổ chức đoàn kết phụ nữ (*“Hội Phụ nữ Phản đế Đông Dương”, “Hội Phụ nữ Dân chủ”, “Đoàn Phụ nữ Cứu quốc”,...*), phát động nhiều phong trào thi đua để phát huy vai trò phụ nữ... Ngay từ những năm 30 thế kỷ XX, dưới sự lãnh đạo của Đảng ta, trong công cuộc kháng chiến chống Pháp, Mỹ, phụ nữ đã được vận động tham gia vào các công việc của đất nước bình đẳng như nam giới. Người phụ nữ Việt Nam đã có những đóng góp quan trọng, xứng đáng với danh hiệu *“Anh hùng, bất khuất, trung hậu, đảm đang”* Đảng ta và Bác đã trao tặng.

Chủ tịch Hồ Chí Minh không chỉ thấy ở người phụ nữ Việt Nam vai trò to lớn trong cách mạng giải phóng dân tộc mà cả trong cách mạng xã hội chủ nghĩa, rằng: *“non sông gấm vóc Việt Nam do phụ nữ ta, trẻ cũng như già, ra sức dệt thêu mà thêm tốt đẹp, rực rỡ”* [4; tr.340]. Chính vì vậy mà ngay từ sau khi thành lập nước Việt Nam Dân chủ Cộng hòa, Hồ Chí Minh đã tạo điều kiện cho phụ nữ được bình đẳng với nam giới, đặt nền tảng cho người phụ nữ được tham gia vào công việc lãnh đạo, quản lý xã hội [5]. Chủ tịch Hồ Chí Minh đã đặt nền tảng quan trọng cho sự

tham gia bình đẳng với nam giới của người phụ nữ trong tất cả các lĩnh vực của đời sống xã hội.

Thứ hai, Chủ tịch Hồ Chí Minh đã nhìn thấy được những ưu điểm và khả năng bình đẳng với nam giới của phụ nữ trong các công việc xã hội

Hồ Chí Minh đã nhận thấy được ở người phụ nữ Việt Nam phẩm chất tốt đẹp. Người còn nhận thấy người phụ nữ có khi làm việc tốt hơn cả nam giới vì họ “ít mắc tệ tham ô, lãng phí, không hay chèn ép, ít hống hách mệnh lệnh” [4; tr.275]. Người dẫn ra: “chị em đang làm những nhiệm vụ và giữ những cương vị lãnh đạo mà trước đây họ chưa từng đảm đương. [...] chị em làm còn có kết quả hơn nam giới, vì cánh nam giới khi thu được thành tích trong lao động thì hay tổ chức liên hoan chèn ép, có khi tiêu quá cả số tiền đã làm thêm được. Phụ nữ không làm những việc như vậy” [4; tr.676].

Trong lịch sử quốc tế đã ghi nhận: nhiều nước khi chiến tranh nổ ra người phụ nữ đã đóng góp sức mình cho sự nghiệp đấu tranh bảo vệ tổ quốc, đấu tranh xây dựng xã hội mới, tiến bộ hơn; nhưng khi hoàn cảnh chiến tranh kết thúc người phụ nữ lại trở về với địa vị thấp kém cũ trong gia đình và xã hội. Đối với nước ta, kể từ khi có sự lãnh đạo sáng suốt của Đảng ta và Chủ tịch Hồ Chí Minh, người phụ nữ Việt Nam đã được nhìn nhận đúng đắn về khả năng đóng góp cho sự nghiệp cách mạng, được tạo điều kiện bình đẳng với nam giới. Hồ Chí Minh khẳng định: trong công cuộc xây dựng và bảo vệ Tổ quốc, người phụ nữ Việt Nam “có thể hoàn thành mọi nhiệm vụ mà người đàn ông dũng cảm có thể làm, dù nhiệm vụ ấy đòi hỏi rất nhiều tài năng và nghị lực như việc lái các con tàu vũ trụ Phương Đông” [6; tr.121-122].

Thứ ba, phụ nữ tham gia công cuộc giải phóng đất nước, xây dựng đất nước cũng là hướng tới giải phóng bản thân người phụ nữ

Giải phóng phụ nữ không chỉ có ý nghĩa là

cởi trói, giải thoát phụ nữ ra khỏi những bế tắc, bất công trong đời sống xã hội mà còn phải phát huy được tiềm năng, sức mạnh của người phụ nữ, đem lại cơ hội bình đẳng của người phụ nữ đóng góp cho sự phát triển xã hội. Giải phóng phụ nữ tức là giải phóng được phân nửa loài người, là công việc vô cùng quan trọng. Người phụ nữ tham gia vào công cuộc giải phóng dân tộc, giải phóng giai cấp, giải phóng con người đã bao hàm nội dung giải phóng phụ nữ. Muốn làm được điều này, người phụ nữ Việt Nam cần phải phấn đấu học hỏi, tiến bộ về mọi mặt chính trị, kinh tế, văn hóa, xã hội; phải khắc phục được những nhược điểm của mình như “bỡ ngỡ, lúng túng, tự ti, thiếu tin tưởng vào khả năng của mình” [7; tr.640], đấu tranh vượt qua những định kiến lạc hậu để phấn đấu trở thành người làm chủ nước nhà, đóng góp cho sự nghiệp xây dựng chủ nghĩa xã hội, chủ nghĩa cộng sản.

MỘT SỐ GIẢI PHÁP NHẪM PHÁT HUY VAI TRÒ CỦA PHỤ NỮ TRONG CÁCH MẠNG VIỆT NAM

Trên đây là những quan điểm cơ bản của Hồ Chí Minh về vai trò của người phụ nữ trong cách mạng Việt Nam, cả trong cách mạng dân chủ nhân dân và cách mạng xã hội chủ nghĩa. Những quan điểm đúng đắn trên của Người có giá trị chỉ đạo về lý luận và thực tiễn sâu sắc trong thời đại ngày nay. Trong thời gian tới, để có thể phát huy vai trò to lớn của phụ nữ trong cách mạng Việt Nam cũng như hướng tới giải phóng phụ nữ toàn diện có thể thực hiện một số giải pháp sau đây:

Thứ nhất, Đảng và Nhà nước ta cần tiếp tục cụ thể hóa quan điểm nam nữ bình đẳng, vấn đề nữ quyền trong chủ trương, chính sách, pháp luật; tạo điều kiện để người phụ nữ có cơ hội phát huy khả năng của mình trong tất cả mọi lĩnh vực

Để đạt được mục tiêu bình đẳng nam nữ tiến tới giải phóng phụ nữ không như “nhiều người làm tưởng đó là một việc dễ, chỉ: hôm nay anh nấu cơm, rửa bát, quét nhà, hôm sau

em quét nhà, nấu cơm, rửa bát” mà đó là “*một cuộc cách mạng khá to và khó*” [4; tr.342]. Bởi vì nó đã ăn sâu vào trong cách nghĩ, thói quen người Việt Nam ta hàng nghìn năm. Nó cũng không thể dùng vũ lực – như đúng nghĩa của nó - để giải quyết “*Vũ lực của cuộc cách mạng này là sự tiến bộ về chính trị, kinh tế, văn hóa, pháp luật*” [4; tr.342]. Trong chiến tranh ta đã phát huy tốt vai trò của người phụ nữ thì trong điều kiện hòa bình lại càng phải tiếp tục đẩy mạnh bằng những chủ trương, biện pháp cụ thể để không đẩy người phụ nữ về vị trí cũ trong gia đình theo quan niệm lạc hậu xưa nữa.

Phát huy vai trò của người phụ nữ, thực hiện nam nữ bình quyền trước hết ở trong lĩnh vực chính trị. Đảng và Chính phủ phải tạo điều kiện bồi dưỡng, thu hút người phụ nữ tham gia vào công việc lãnh đạo, quản lý xã hội. Ngoài ra, phải căn cứ vào điều kiện thực tế để cụ thể hóa nội dung nam nữ bình quyền trong Hiến pháp và pháp luật; tạo điều kiện cho người phụ nữ được phát huy khả năng của mình trong mọi lĩnh vực của đời sống xã hội; hướng tới xóa bỏ điều kiện kinh tế gây nên sự bất bình đẳng bằng cách xây dựng chế độ công hữu về tư liệu sản xuất; biến “*công việc nội trợ riêng trong gia đình trở thành một nền công nghiệp xã hội*” [8; tr.11]...

Thứ hai, tuyên truyền, giáo dục toàn xã hội về vai trò của người phụ nữ trong cách mạng Việt Nam, xóa bỏ định kiến về giới

Công tác tuyên truyền, giáo dục cần chú ý hướng tới xóa bỏ những định kiến lạc hậu như “*Nam giới trụ cột kinh tế trong gia đình - Phụ nữ có thiên chức làm công việc nội trợ*”. Cần xây dựng nhận thức tiến bộ rằng điều này “*không phải là bẩm sinh, mà nó được sinh ra cùng với quá trình xã hội hóa*” [1; tr.11]. Như vậy, nhận thức giải phóng nữ giới ở khía cạnh này cũng đồng thời là giải phóng nam giới khỏi áp lực “*trụ cột*” gia đình, cùng nhau san sẻ công việc trong gia đình, trong xã hội.

Vấn đề này không phải dễ dàng khi mà sự bất

bình đẳng nam nữ đã ăn sâu vào đầu óc con người, thể hiện đậm nét trong những phong tục tập quán lạc hậu, cổ hủ hình thành từ bao đời nay, trong cuộc sống hàng ngày. Do vậy, việc tuyên truyền - giáo dục phải được tiến hành theo lộ trình, có kế hoạch cụ thể và được tiến hành trên phạm vi toàn xã hội; cách thức tiến hành phù hợp với từng đối tượng khác nhau.

Thứ ba, bản thân người phụ nữ phải phát huy tính chủ động trong công cuộc giải phóng mình, khẳng định vai trò to lớn trong sự nghiệp cách mạng Việt Nam

Sinh thời, Chủ tịch Hồ Chí Minh luôn kêu gọi những người phụ nữ phải tự đứng lên để giành lấy quyền lợi chính đáng của mình. Trước thực tế bị áp bức, bất công trong gia đình và xã hội của người phụ nữ, khi phần nhiều người phụ nữ “*còn có tư tưởng thủ cựu*” [2; tr.314], tự ti trước khả năng của mình thì Hồ Chí Minh đã kêu gọi: “*Hỡi chị em! Vì sao chị em lại phải chịu sự áp bức bất công này?*” [2; tr.512]. “*Chúng không đánh không kêu*” [4; tr.131], người phụ nữ cần phải vượt qua nỗi tự ti, vươn lên tự phấn đấu thay đổi, học hỏi những người phụ nữ ở các nước tiến bộ để đấu tranh giải phóng bản thân mình.

KẾT LUẬN

Sự nghiệp giải phóng phụ nữ, khẳng định khả năng của người phụ nữ chắc chắn sẽ còn gặp phải nhiều khó khăn, thách thức trong thời gian tới bởi vì đó là một cuộc cách mạng khá “to” và “khó”. Tuy nhiên, qua những biến đổi trong đời sống chính trị - xã hội và việc tiếp thu tư tưởng tiến bộ, người phụ nữ Việt Nam hiện đại chắc chắn sẽ ngày càng khẳng định vai trò to lớn của mình trong sự nghiệp cách mạng Việt Nam, hướng tới giải phóng triệt để phụ nữ đóng góp trong sự nghiệp giải phóng giai cấp, giải phóng con người. Trong thời gian tới, chúng ta cần phải tiếp tục quán triệt quan điểm của Hồ Chí Minh về vai trò của người phụ nữ trong cách mạng Việt Nam; Đảng và Nhà nước ta cần tiếp tục cụ thể hóa quan điểm nam nữ bình đẳng, vấn đề nữ

quyền trong chủ trương, chính sách, pháp luật; tạo điều kiện để người phụ nữ có cơ hội phát huy khả năng của mình trong tất cả mọi lĩnh vực; thực hiện tốt việc tuyên truyền, giáo dục toàn xã hội về vai trò của người phụ nữ trong cách mạng Việt Nam, xóa bỏ định kiến về giới; phát huy tính tích cực của bản thân người phụ nữ Việt Nam trong công cuộc giải phóng mình, khẳng định vai trò to lớn trong sự nghiệp cách mạng Việt Nam./.

TÀI LIỆU THAM KHẢO

- [1]. C. Mác và Ph. Ăngghen, *Toàn tập*, tập 21, Nxb. Chính trị quốc gia, Hà Nội, 1995.
- [2]. Hồ Chí Minh, *Toàn tập*, tập 2, Nxb. Chính trị quốc gia, Hà Nội, 2011.
- [3]. Hồ Chí Minh, *Toàn tập*, tập 1, Nxb. Chính trị quốc gia, Hà Nội, 2011.
- [4]. Hồ Chí Minh, *Toàn tập*, tập 7, Nxb. Chính trị quốc gia, Hà Nội, 2011.
- [5]. Theo số liệu tại trang web <http://dbqh.na.gov.vn> của Văn phòng Quốc hội, tỉ lệ nữ đại biểu Quốc hội Khóa I (1946 - 1960) là 13/416 (3,13%). Tỉ lệ nữ Đại biểu Quốc hội trong các khóa sau ngày càng tăng và cho đến nay tỉ lệ nữ đại biểu Quốc hội Khóa XIV (2016 - 2021) là 132/494 (26,72%).
- [6]. Hồ Chí Minh, *Toàn tập*, tập 14, Nxb. Chính trị quốc gia, Hà Nội, 2011.
- [7]. Hồ Chí Minh, *Toàn tập*, tập 12, Nxb. Chính trị quốc gia, Hà Nội, 2011.
- [8]. Đỗ Hoàng, “Thực trạng định kiến đối với vai trò của nam giới và phụ nữ trong gia đình”, *Tạp chí Tâm lý học*, số 11(92), tr. 10-15, 2006.